

Boek van de maand – september 2024

Tips voor de Kinderboekenweek

Lekker eigenwijs!

Het schooljaar is weer begonnen. In deze septembermaand besteden we aandacht aan het thema van de Kinderboekenweek, die van 2 tot 13 oktober plaatsvindt: 'Lekker eigenwijs!' We zetten boeken met lekker eigenwijze meiden in het zonnetje; meiden die doen wat ze willen, wat ze leuk vinden of wat zij belangrijk vinden, en die later vast ook lekker eigenwijze vrouwen worden. In deze editie van het 'Boek van de maand' vind je dit keer geen uitgewerkte Close Reading-lessenseries, maar tips voor wat je allemaal met deze boeken kunt doen in jouw groep.

Ada

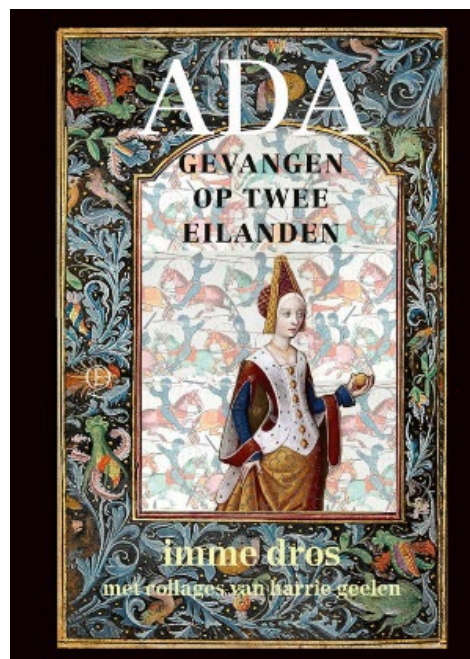
Onze focus op 'lekker eigenwijze vrouwen' kwam tot stand toen we het nieuwste boek van Imme Dros lazen: Ada. Een uitdagend boek dat geschikt is voor de bovenbouw van het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

De Hollandse gravin Ada is (in 1203) pas vijftien jaar en net gehuwd als ze – op weg naar de uitvaart van haar vader (de graaf van Holland) – gevangen wordt genomen door de broer van haar vader. Deze broer, Willem, wil namelijk zelf graaf worden van Holland. Ada wordt per schip eerst naar Texel en later naar Engeland gebracht. In tegenstelling tot wat je zou denken, is Ada niet verdrietig of in paniek, maar vindt ze het juist heerlijk in Engeland! Hier hoeft ze niet te doen wat haar overheersende moeder en echtgenoot zeggen en kan ze in alle vrijheid genieten van de natuur, paardrijden en lezen en schrijven. En vooral van het maken van haar eigen keuzes. Imme Dros laat Ada een eigenwijs meisje zijn die het beste van haar leven maakt.

Het boek laat de leerlingen dieper duiken in de wereld van de edelen ten tijde van de Middeleeuwen en biedt een mooie kans om met de klas het gesprek te voeren over de rol van vrouwen in die tijd. Bespreek bijvoorbeeld de vraag: "Wat zijn we te weten gekomen over het leven van Ada en wat over het leven van vrouwen in die tijd?" Om

Boek van de maand

Close Reading is een wetenschappelijk onderbouwde aanpak, die leerlingen helpt om de (diepere) betekenis van een tekst daadwerkelijk te doorgronden. In deze rubriek 'Boek van de maand' vind je elke maand tips voor boeken, verhalen of gedichten die zich heel goed lenen voor Close Reading. Vaak krijg je er ook compleet uitgewerkte lessenseries bij. Laat je inspireren!

vervolgens een vergelijking te maken met de mogelijkheden voor een vrouw van nu, zoals bijvoorbeeld kroonprinses Amalia.

Een ander idee bij deze narratieve informatieve tekst is om te werken met het WWW-schema: Wat weet ik al over de Middeleeuwen? Wat wil ik weten? Wat weet ik na het lezen van de tekst? De leerlingen gaan voorafgaand aan het lezen van de tekst al met het WWW-schema aan de slag. Tijdens het lezen achterhalen ze hoe het leven van Ada is en wat de rol van vrouwen in de Middeleeuwen is, om dat vervolgens op te schrijven in het schema. Vragen die open blijven na het lezen van dit boek, kun je bewaren om op een ander moment in deze themaperiode te bespreken.

Tip! Het is goed om je ervan bewust te zijn dat dit boek zich afspeelt in de Middeleeuwen. Veel woorden in de tekst en gebeurtenissen die plaatsvinden, verwijzen daarnaar. Daarom is het boek heel geschikt om niet alleen in de Kinderboekenweek in te zetten, maar juist ook als je bij geschiedenis aan de slag gaat met het thema 'de Middeleeuwen'. Hiermee vergroot en verdiep je de kennis en woordenschat van jouw leerlingen. Tegelijk maakt de voorkennis die de leerlingen binnen dit thema opdoen, het boek toegankelijker.

Stoere sprookjes over avontuurlijke meisjes

Ook het boek *Stoere sprookjes over avontuurlijke meisjes* – vertaald door Imme Dros en geschikt voor de midden- en bovenbouw – gaat over lekker eigenwijze meisjes die avontuurlijke dingen doen; ze redden mensen en zijn schurken te slim af. Moed, verstand en kracht passen tenslotte heel goed bij meisjes!

De sprookjes zijn onder andere van de gebroeders Grimm en van Hans Christian Andersen, en ze komen uit verschillende landen, zoals Zanzibar, Japan, India en China.

In het eerste sprookje van Grietje en Hans (leuke titeltwist, toch?) wordt de rol van Grietje aangedikt en komt ze uit de verf als een ontzettend slim en dapper meisje. Een ander prachtig sprookje is Tokoyo en de zeeslang. De zeeslang is een monster dat geen partij is voor dit moedige, vastberaden samoeraimeisje.

Je kunt ervoor kiezen om een sprookje uit het boek voor te lezen en deze te vergelijken met de originele versie. Vraag: "Op welke wijze heeft de schrijver het meisje meer in de spotlights gezet dan in de originele versie?" Het is ook heel goed mogelijk om enkele hoofdstukken of het hele boek voor te lezen, waarbij de leerlingen aantekeningen maken over de verschillende hoofdpersonen, de schurken en hun belevenissen. Je kunt de klas ook in groepjes verdelen en de coöperatieve werkvorm Expertgroepen inzetten. Je laat elk groepje een ander sprookje lezen, om daarna groepsbreed de overeenkomsten en verschillen tussen de sprookjes te bespreken.

Tip! Er is een variant van dit boek: Stoere sprookjes over superhelden. Hierin staan zes superhelden van lang geleden centraal, die de wereld redden.

Wereldvrouwen

Ook het boek Wereldvrouwen van Katherine Halligan en Sarah Walsh is geschikt voor de middenbouw.

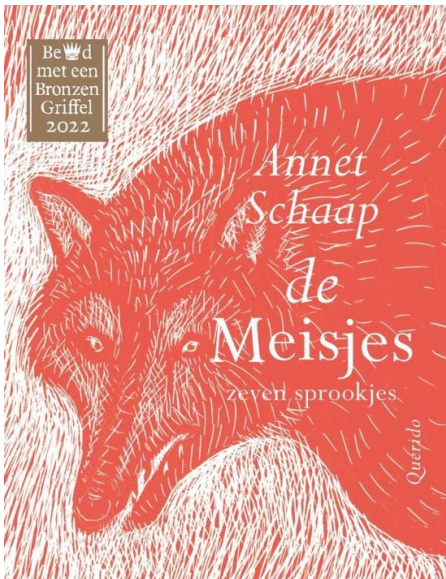
Het boek bevat vijftig verhalen over sterke leiders, creatieve geesten, wereldverbeters, slimme denkers en dappere heldinnen. Denk aan Elizabeth I, een van de beste staatshoofden van Engeland, die zorgde voor vrede en voorspoed (1533-1603). Maar ook aan vrouwelijke wetenschappers, zoals Rachel Carson (bioloog en ecooloog), Ada Lovelace (eerste computerprogrammeur) en Rosalind Franklin (scheikundige die de structuur van DNA ontdekte). En ken je Sophie Scholl al, de dappere Duitse verzetsstrijder uit de Tweede Wereldoorlog?

Omdat in dit boek diverse lekker eigenwijze meiden en vrouwen aan bod komen, past de coöperatieve werkvorm Expertgroepen ook hier goed bij. De teksten zijn minder lang dan die in het boek Stoere sprookjes over avontuurlijke meisjes, dus kunnen leerlingen in tweetallen werken, zodat in de groepsbrede bespreking meer meiden en vrouwen aan bod kunnen komen. Laat de tweetallen een kleine poster of infographic maken over de vrouw in wie zij zich hebben verdiept, en deze aan elkaar presenteren.

De coöperatieve werkvorm Commentaar op tournee past ook mooi bij dit boek. Leerlingen doen daarmee niet alleen kennis op over de verschillende wereldvrouwen, maar gaan ook meer de diepte in bij de verhalen. Laat de leerlingen de verschillende vrouwen met elkaar vergelijken en vragen beantwoorden als: "Van wie ben je nu het meest onder de indruk en waarom? Welke karaktereigenschappen passen bij de vrouwen? Met wie zou je willen ruilen en met wie niet?" Daarnaast kun je rond dit boek ook goed een creatieve les geven. Laat de leerlingen bijvoorbeeld een tekening van of collage maken over hun wereldvrouw.

De meisjes

We sluiten de midden- en bovenbouwtips af met het bovenbouwboek *De Meisjes* van Annet Schaap. Dit boek – bekroond met een Bronzen Griffel in 2022 – gaat over meisjes die niet langer sprookjesfiguren zijn, maar mensen van vlees en bloed.

Neem bijvoorbeeld het verhaal *Wolf*; actueel en toepasselijk nu er zoveel discussies zijn over het beheersen van de wolvenpopulatie. Dit is een verhalende tekst waarin veel verwijzingen worden gemaakt naar het sprookje *Roodkapje*. De personages *Roodkapje* en de *Wolf* krijgen alleen een heel andere karakterschets. In deze vertelling gaat de hoofdpersoon in een vuurrode regenjas boodschappen brengen bij oma, omdat haar moeder er vanwege werkperikelen geen tijd voor heeft. Het meisje omringt zich graag met bloeddorstige verhalen over moord en doodslag en heeft

een hang naar gruwel en dood. Haar verhaal wordt afgewisseld met het verhaal van de wolf die een contract heeft afgesloten om niet door een hek te gaan. Maar de wolf wordt gek van hetzelfde rondje dat hij alsmaar loopt: “Je ziet dingen die er niet zijn. Flitsen van prooi. Wegschietende reeën, giechelende haasjes. Ach, haasjes ...” Tot de wolf en het meisje elkaar tegenkomen. Zij als gewillige prooi aan de ene kant van het hek en hij als een wolf die in het rond draait als een dolle hond, aarzelend over of hij zijn contract gaat schenden.

Omdat de twee verhalen elkaar steeds afwisselen, is het goed om over elk personage de wat-vraag te stellen: “Wat gebeurt er nu precies bij het meisje en bij de wolf?” Door de grote hoeveelheid details past de werkvorm *Vensterruiten* hier goed bij. Met deze werkvorm geven de leerlingen per stuk tekst tekenend en/of schrijvend aan wat er gebeurt. Deze aantekeningen gebruiken ze vervolgens om het verhaal aan elkaar na te vertellen.

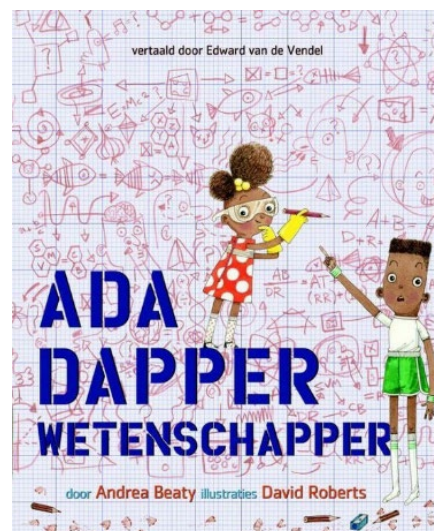
Omdat dit een bewerking is van een bestaand sprookje, kun je leerlingen ook op zoek laten gaan naar verwijzingen naar het originele sprookje. Laat ze vervolgens een karakterschets van de hoofdpersonen maken en deze vergelijken met het origineel. Dit geeft de mogelijkheid om vragen te stellen over het handelen van de schrijver: “Welke keuzes heeft de schrijver gemaakt en welke effecten heeft dat op het sprookje?”

Dit zijn slechts enkele tips; deze tekst leent zich voor nog zóveel meer! Bijvoorbeeld voor het achterhalen van wat er allemaal tussen de regels staat, voor discussies over de beheersing van de wolf enzovoort.

Ada Dapper, wetenschapper

Werk jij in de onderbouw en mis je voor jouw groep nog een boek over lekker eigenwijze meiden? Wees niet getreurd! We begonnen deze editie met Ada en we eindigen ermee.

Het boek *Ada Dapper, Wetenschapper* van Andrea Beaty (meesterlijk vertaald door Edward van de Vendel) gaat over het oplossen van problemen en nooit opgeven. Ook gaat het over meisjes die eindeloos nieuwsgierig en hartstochtelijk zijn en die alles kunnen worden wat ze maar willen. Het is een tekst die niet alleen goed bruikbaar is in de Kinderboekenweek, maar ook als je met jouw groep aan de slag gaat met thema's als 'wetenschap' of 'uitvindingen'.

De hoofdpersoon is Ada Marie Dapper, vernoemd naar twee vrouwen die bekend staan om het doen van belangrijke ontdekkingen, namelijk Marie Curie en Ada Lovelace. Ada spreekt pas als ze drie jaar is, maar als ze eenmaal begint met praten is ze eindeloos nieuwsgierig. Wat zijn toch die puntige pinnen aan rozen en waarom groeien er haren in een neus? De kleine Ada Dapper heeft duidelijk het karakter van een topwetenschapper. Maar na duizenden waarom-, hoe-, wat- en wanneervragen en diverse hypothesen zijn de ouders van Ada er helemaal klaar mee en sturen ze haar naar de zogeheten Denkstoel. Maar in plaats van dat de stoel het aantal vragen van Ada vermindert, zet die haar aan om nog meer vragen te bedenken, die leiden tot nóg meer vragen en nóg meer. Tot de Denkstoel verandert in een Hal van Gedachten. Uiteindelijk besluiten de ouders van Ada om haar niet langer te sussen, maar haar te begeleiden in haar hartstocht voor wetenschap.

Dit boek geeft meerdere mogelijkheden voor jouw klas. Zo kun je met je leerlingen bespreken wat er in het begin, midden en aan het eind van het verhaal gebeurt. Om vervolgens met tekstgerichte vragen goed te duiden waarom haar ouders reageren zoals ze reageren. Het boek biedt ook kansen om te duiken in de rijke taal van de tekst, met woorden als verkenning, onderzoek, verklaren, hypothese, resultaat, feit, fictie en oorzaak. En natuurlijk is dit boek een prachtige stimulans om leerlingen te vragen naar welke waarom-, hoe-, wat- en wanneervragen zij zelf hebben, om hier vervolgens samen hypothesen bij op te stellen en onderzoek naar te doen. Want dat is tenslotte wat echte wetenschappers doen, nietwaar?!

Tip! Over de klasgenoot van Ada, Roza Rozeur Ingenieur, ontwikkelden we eerder een lessenserie. Kijk op <https://expertis.nl/wp-content/uploads/Blog-Roza-Rozeur.pdf>

Eigenwijze jongens

Tip! Tot slot: Wil je een tegenhanger voor al die lekker eigenwijze meiden of wil je leerlingen ook over lekker eigenwijze jongens laten lezen en nadenken, dan kun je het boek Wereldkinderen van Tom Adams gebruiken (dat dezelfde lijn als Wereldvrouwen heeft). Maar denk ook aan boeken als Verhalen over jongens die anders durven zijn van Ben Brooks of Helden! van Janny van der Molen.

Meer informatie

Enthousiast geworden en wil je meer weten over Close Reading? Neem dan contact op met Expertis Onderwijsadviseurs via info@expertis.nl of met een van onze adviseurs via www.expertis.nl/adviseurs. Of neem een kijkje op de themapagina over Close Reading via <https://expertis.nl/themas/themapagina-taal-leesonderwijs/>. Meer uitgewerkte praktijkvoorbeelden zijn te vinden in de boeken Close Reading in de praktijk, verkrijgbaar via uitgeverij Pica.